

Hoe kan een databank voor jongeren met ervaring in de jeugdhulp eruitzien?

Verslag van een kleinschalig haalbaarheidsonderzoek

Auteurs

Margriet van Wetering - Wiersma

Tristan Koenders

Mamtaz Yusuf

Ivet Pieper

In opdracht van

Hogeschool Windesheim

© Stichting Alexander

Amsterdam, mei 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1 Aanleiding, opzet en uitvoering onderzoek.....	4
Aanleiding.....	4
Opzet en uitvoering.....	4
2 Beknopte deskresearch.....	6
Rapport 1: De jongere als stakeholder in de jeugdhulp.....	6
Rapport 2: Gelijkwaardig, eigen en wijs: jongeren aan het woord over ervaringsdeskundigheid in de jeugdzorg.....	6
3 Uitkomsten gesprekken met jongeren en professionals.....	8
3.1 Eerste reactie van jongeren op een databank.....	8
3.2 Jongeren over kansen en risico's.....	8
3.3 Professionals over kansen en risico's.....	10
3.4 Jongeren over praktische randvoorwaarden.....	10
Vormgeving.....	10
Communicatie.....	11
Vergoedingen.....	11
Gegevens op de databank.....	11
Beheer databank.....	12
3.5 Professionals over praktische randvoorwaarden.....	12
3.6 Jongeren over ethische randvoorwaarden.....	13
Participatie van jongeren.....	13
Privacy.....	13
Vertrouwen.....	13
Grenzen bewaken.....	13
Ervaringen delen.....	14
3.7 Professionals over ethische randvoorwaarden.....	14
3.8 Jongeren over mogelijke scenario's voor een databank.....	15
Landelijk versus lokaal.....	16
Georganiseerde versus niet georganiseerde jongeren.....	16
Voor alle professionals versus voor jeugdhulporganisaties.....	16
Niet anoniem versus anoniem.....	16
3.9 Professionals over mogelijke scenario's voor een databank.....	17
4 Bevindingen & conclusie.....	18
4.1 Bevindingen.....	18
4.2 Conclusie.....	20

1 Aanleiding, opzet en uitvoering onderzoek

Aanleiding

Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg van Hogeschool Windesheim heeft Stichting Alexander gevraagd een kleinschalig verkennend haalbaarheidsonderzoek te doen.

De hoofdvraag van het onderzoek is:

Welke ideeën en beelden leven wat betreft een online databank van jongeren met ervaringskennis over jeugdhulp die hun ervaring met jeugdhulp willen delen.

Deze databank zou gebruikt kunnen worden door onderzoekers en andere jeugdprofessionals die jongeren met ervaringskennis over jeugdhulp willen betrekken bij hun projecten en/of onderzoek en/of met hen willen samenwerken.

Het idee van een databank is niet nieuw, er zijn verschillende initiatieven en organisaties die hierover nadenken.

Dit kleinschalige onderzoek heeft als doel inzicht te geven in ideeën en beelden die leven rondom een databank, en zo ingrediënten te identificeren die uitgewerkt zouden moeten worden om tot een haalbaar plan te komen. Het onderzoek is verkennend van aard, wat wil zeggen dat het niet als doel had representatief te zijn, maar om eerste indrukken te geven van de ideeën vanuit het veld maar met name vanuit de jongeren zelf.

Opzet en uitvoering

In dit haalbaarheidsonderzoek zijn verschillende bronnen aangeboord:

1. Er is een **beknopte deskresearch** gedaan om vanuit twee rapportages informatie te verzamelen.
2. Er heeft een aantal **gesprekken met jongeren** met ervaringskennis plaatsgevonden.

Tijdens twee panelgesprekken met jongeren is er uitgebreid gesproken over hun ideeën, mening en percepties op een mogelijke databank. Deelnemende jongeren hadden allen zelf ervaring met een vorm van jeugdhulp. Aangezien dit onderzoek niet aan een bepaalde regio gebonden was is ervoor gekozen de sessies online te laten plaatsvinden. Hierbij is het online creatieve brainstormprogramma MIRO gebruikt. De panelbijeenkomsten zijn als volgt opgebouwd:

- Panel 1: verkenning met jongeren; kansen, risico's en randvoorwaarden
- Panel 2: mogelijke scenario's

De werving van deze jongeren met ervaring in de jeugdhulp verliep via diverse kanalen (social media, via intermediairs en via rechtstreekse contacten met jongeren in het netwerk van Stichting Alexander). Opvallend was het geringe aantal aanmeldingen voor de panelbijeenkomsten. Uiteindelijk hebben er zich 5 jongeren aangemeld waarvan 3 jongeren hebben deelgenomen (leeftijden 17, 20 en 25 jaar). Het geringe aantal aanwezigen deed echter niet af aan de uitgebreide inhoudelijke opmerkingen die jongeren hebben gegeven.

3. Er heeft een aantal **verkennende gesprekken** plaatsgevonden met professionals uit het veld. Er zijn diverse gesprekken gevoerd om meer inzicht te krijgen in het thema van een mogelijke databank. Er is gesproken met

1. Windesheim: Kitty Jurrius, Natasja Hornby
2. Stichting Alexander: Ivet Pieper, Margriet van Wetering, Aimy Ogaeri, Mamtaz Yusuf
3. Professional 1: Hellen Houterman
4. Professional 2: Mannus Boote

De desbetreffende professionals zijn benaderd wegens hun uitgebreide kennis binnen het veld over het thema inzet ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid. Ook zijn zij betrokken geweest bij de onderzoeken die in de deskresearch aan bod zijn gekomen.

Rapportage

De uitkomsten van deze verschillende stappen zijn vastgelegd in een conceptrapportage, die voorgelegd is aan een aantal deelnemers van de gesprekken voor aanvulling en/of verbetering. De resultaten van die ronde zijn verwerkt in onderhavige rapportage.

2 Beknopte deskresearch

In de verkenningsfase hebben de onderzoekers twee onderzoeken bekeken die raken aan het thema 'databank jongeren uit de jeugdhulp'. Hieruit is inspiratie gehaald voor de verdere invulling van dit onderzoek. Het gaat om de volgende onderzoeken:

1. De jongere als stakeholder in de jeugdhulp , auteurs: Margriet Lenkens (medior onderzoeker IVO) & Gera Nagelhout (chief science officer IVO). De rapportage is terug te vinden via deze link: <https://ivo.nl/wp-content/uploads/2021/11/Eindrapport-De-jongere-als-stakeholder-in-de-jeugdhulp.pdf>.
2. Gelijkwaardig, eigen en wijs: jongeren aan het woord over ervaringsdeskundigheid in de jeugdzorg (samenwerking Stichting Alexander, ExpEx, Nji), auteurs: Ivet Pieper (Stichting Alexander), Mannus Boote (ExpEx), Nikki Udo (Nji). Deze rapportage is terug te vinden via deze link: <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-06/Gelijkwaardig%2C-eigen-en-wijs.pdf>

Rapport 1: De jongere als stakeholder in de jeugdhulp

In 'De jongere als stakeholder in de jeugdhulp' worden aanbevelingen gedaan aangaande een mogelijke databank voor jongeren uit de jeugdhulp:

- De inhoud en functionaliteiten van de database of digitale kaart moet goed aansluiten bij de behoeften van verschillende eindgebruikers. Deze moet voldoende informatie bevatten over de aangesloten jongeren (leeftijdscategorie, soort ervaringskennis, mogelijke rollen) en over de platforms waarbij zij zijn aangesloten (hun definitie van 'ervaringsdeskundigheid', begeleiding, vergoeding). Daarnaast is het relevant om te inventariseren wat de database of digitale kaart verder moet bevatten, zoals goede voorbeelden, tips en tricks en een mogelijkheid om vragen of verzoeken te plaatsen.
- De informatie die in de database of digitale kaart wordt opgenomen, moet afgestemd worden op de verschillende eindgebruikers. Daarom is het ook belangrijk dat de database of digitale kaart samen met de eindgebruikers ontwikkeld wordt. Zo wordt het voor hen ook aantrekkelijk, makkelijk in gebruik en goed vindbaar.
- De database of digitale kaart moet goed bijgehouden worden, door een specifieke partij of collectief van partijen. Dit betekent dat er ook voldoende tijd, geld en menskracht beschikbaar moet zijn.
- Tot slot kan gekeken worden naar de mogelijkheid om zelf, als organisatie of als jongere, een oproepje te plaatsen.

Rapport 2: Gelijkwaardig, eigen en wijs: jongeren aan het woord over ervaringsdeskundigheid in de jeugdzorg

In het onderzoek 'Gelijkwaardig, eigen en wijs: Jongeren aan het woord over ervaringsdeskundigheid in de jeugdzorg' van Stichting Alexander, ExpEx en het Nji staan punten waar jongeren die zich inzetten als ervaringsdeskundige tegenaan lopen. Een databank an sich is niet onderwerp in de interviews geweest, maar tips en aanbevelingen die de jongeren doen zijn zeker wel relevant voor een eventuele databank. Deze staan hieronder beschreven.

- Het belang duidelijk te zijn over wat er wordt verwacht van de jongeren (ervaringsdeskundigen): wat zijn (mogelijke) rollen en verantwoordelijkheden van ervaringsdeskundigen en professionals?

- Weinig invloed op wanneer ze worden ingezet: de jongeren vinden dat er vanaf het begin en gedurende het proces betrokken moet zijn. Vaak worden ze eenmalig of te laat ergens bij betrokken. Verder wordt er soms niet goed gekeken of de vorm van inzet van ervaringsdeskundigheid past bij de organisatie of bij de jongere.
- Afstemmen tussen jongere en professional: zorg ervoor dat zij regelmatig afstemmen en elkaar feedback geven over bijvoorbeeld hun samenwerking. Dit draagt bij aan een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie.
- Zorg ervoor dat ervaringsdeskundigen goed zijn voorbereid. Organiseer ook coaching, intervisie en supervisie voor de jongeren (ervaringsdeskundigen).
- Voorkom overvraging van jongeren (ervaringsdeskundigen) en spreek verwachtingen uit.
- Vergoeding: veel jongeren gaven aan dat ze als vrijwilliger ergens eenmalig bij betrokken zijn of dat de vergoeding die ze ontvangen te laag vinden, terwijl de inzet veel energie en tijd kost.

Voorbeelden van interessante pagina's (ter inspiratie):

- www.zorgstelselunpacked.nl
- www.transformers.community
- www.join-us.nu/join-us-bouwt-online-community
- <https://www.njr.nl/nl/projecten/njr-panel/>

3 Uitkomsten gesprekken met jongeren en professionals

3.1 Eerste reactie van jongeren op een databank

Tijdens het eerste panelgesprek is deelnemende jongeren gevraagd hun eerste reacties op een mogelijke databank te geven. Hierop wordt gezegd:

- *Als ik denk aan een databank dan denk ik aan een plek van jongeren, voor onderzoek.*
- *Er zijn best wel veel jongeren op middelbare scholen. Of überhaupt in het onderwijs. Het zou mooi zijn dat je de databank hier kan integreren. Ik denk dat als je dat via jeugdhulp of hulpverlening doet, dat zij zich extra kwetsbaar moeten opstellen. Als je het via middelbare school of Instagram doet dan is het wat laagdrempeliger.*
- *Als je de jongeren vindt, dan is dat eigenlijk alleen maar fijn! Wel zie ik geen verschil tussen 'normale' jongeren en 'de kwetsbare' jongeren.*
- *Geschikt voor professionals, onderzoekers en jongeren.*
- *Lijkt mij heel efficiënt, dat je bij verschillende jongeren input kan halen. Daarnaast scheelt het ook veel tijd.*
- *Wel oké, maar niet als er over database wordt gesproken. Dan voelt het als een inbreking op mijn privacy. Wel als er wordt gezegd van wil je vaker mee doen met een onderzoek. Dan voel ik de vrijheid om daar mij in te schrijven. Het woord database schrikt af.*
- *"Het is wel haalbaar, maar dan zou er goed nagedacht moeten worden over hoe je de jongeren gaat bereiken. Want stel dit komt van de grond en er is een site, als je het niet bekend maakt bij de doelgroep dan krijg je ook geen aanmeldingen. Ik denk wel dat er genoeg jongeren zijn die het willen doen. Bijvoorbeeld bij organisaties kunnen flyereren. Dat is een goede optie denk ik."*

Een andere opmerking die door een jongere wordt gemaakt is dat de professional jongeren wel echt moet willen betrekken.

- *Sommige professionals vinden het ook lastig om hun werk aan jongeren (met ervaring) af te geven. Je wil niet het gevoel dat professionals het verkeerd doen afgeven.*

Een databank heeft volgens de jongeren uit de panelgesprekken daarnaast pas kans van slagen als er rekening wordt gehouden met een aantal kansen, risico's en (praktische en ethische) randvoorwaarden.

3.2 Jongeren over kansen en risico's

Kansen

Over het algemeen zijn de jongeren die zijn betrokken bij dit onderzoek erg enthousiast over een mogelijke databank voor professionals om jongeren uit de jeugdhulp te vinden en/of te betrekken bij onderzoek en projecten. Zij geven aan dat de efficiëntie erg hoog zou liggen, omdat je vanuit verschillende jongeren input kan halen voor je onderzoek en projecten. Ook spreek je een groter doelgroep aan voor je onderzoek, het onderzoek wordt meer representatief. Daarnaast benoemt een jongere het volgende:

- *Daarnaast word ik nu de hele tijd doorgepast. Als er een online vindplek zou zijn dan weet ik meer wat ik kan verwachten en kan ik gewoon meedoen, wat ik heel graag wil.*

Verder is een kans van de database dat de jongeren de kans krijgen om te netwerken.

Een kans ligt volgens een jongere er om zoiets dichtbij de jongeren zelf te brengen.

- *Je moet het misschien op de plekken doen waar ze toch al zijn, dan wordt de drempel wat lager, omdat ze daar al zijn.*

Daarnaast wordt genoemd dat het de onderzoekers tijd kan besparen.

- *Het scheelt tijd. Bij de onderzoekers, bij degene die de onderzoeken te doen.*

En dat een databank kan bijdragen aan een accurater onderzoek.

- *Nog een kans is een veel accurater onderzoek. Als je maar 10 mensen hebt, dan kan je minder goed onderzoek doen wanneer je meerdere mensen hebt. Een groter deel, een groter percentage van de doelgroep.*

Al wordt hierbij ook de kanttekening gemaakt dat hoe groter de respons hoe lastiger het is om het persoonlijk te houden en op elkaar in kunt gaan.

Risico's

Alle jongeren benoemen dat zij privacy zien als een mogelijk risico voor de database. Zo benoemt een jongere dat de drempel misschien wat hoger ligt als het om persoonlijke ervaringen met jeugdzorg gaat. Een andere jongeren benoemt dat, wanneer het niet anoniem is, je een kwetsbare groep zich nog kwetsbaarder laat opstellen. Een mogelijke risico is dan de informatie die in de database te vinden is. Er wordt door de jongeren wel een onderscheid gemaakt of het te zien is door leeftijdsgenoten of niet:

- *Ook voor leeftijdsgenoten, die kunnen er misschien verkeerde intenties mee hebben. De risico's zijn vooral op het gebied van privacy, het ligt eraan of het voor iedereen toegankelijk is.*

Ook geeft een jongere aan dat het platform gratis moet zijn voor de jongeren en de onderzoekers. Anders is het niet voor iedereen bereikbaar.

Er wordt twijfel geuit over of het anoniem maken van een databank bijdraagt aan het gevoel van privacy:

- *Misschien als het anoniem is, dat de kans dan wel wat groter is dat zij meedoen. Al is er ook een verschil tussen meedoen met een enquête en meedoen met een interview. Bij een interview voelt die anonimiteit misschien toch wat minder anoniem.*

Verder wordt er nog door een jongere benoemd dat de leeftijd van jongeren een belemmering kan zijn. Vooral de jongere jongeren zullen misschien minder het belang inzien.

- *Ik denk dat je de groep oudere jongeren makkelijker meeneemt in het onderzoek dan de jongere groep. Oudere jongeren zien het belang van onderzoek wel in. Jongere jongeren zien het meer als een verplichting dan dat ze het belang ervan inzien.*

3.3 Professionals over kansen en risico's

Kansen

Mogelijke kansen, die door de professionals zijn benoemd kunnen als volgt worden samengevat:

- De regie wordt bij jongeren gelegd, zij kunnen zelf bepalen of ze zich voor iets willen inzetten of niet. Daarnaast kan het ook interessant zijn voor jongeren die niet gebonden zijn aan een organisatie. Zij kunnen makkelijk meedoen aan onderzoeken en nieuwe organisaties leren kennen. Het is wel belangrijk bij deze groep jongeren de mogelijkheid hebben om door te kunnen groeien en trainingen te volgen.
- Er zijn verschillende vormen om een databank in te zetten. Het is belangrijk dat er met meerdere organisaties wordt gekeken naar de uitvoering. Daarnaast kan de verantwoordelijkheid gezamenlijk worden gedragen door de organisaties.
- De databank hoeft niet grootschalig te ontwikkeld te worden, deze kan ook klein beginnen. Bijvoorbeeld dat het eerst gericht is op onderzoek, voordat je dit uitbreidt naar verschillende organisaties.
- Een databank biedt kansen, vooral ook voor jongeren die niet gebonden zijn aan organisaties. Zij kunnen zo makkelijker meedoen aan onderzoeken/aansluiten bij organisaties.

Risico's

Mogelijke risico's, die in de fase van verkenning met de professionals terug zijn gekomen kunnen als volgt worden samengevat:

- Jongeren kunnen niet op iemand terugvallen als het een open platform is, zij kunnen misschien een stukje begeleiding of training missen. Daarom vraagt het iets van organisaties en onderzoekers, zoals uitkomsten terugkoppelen, een bedankje, etc..
- Er kunnen situaties ontstaan waarbij bijvoorbeeld iemand die een slechte ervaring heeft met een organisatie juist gaat meedoen met een onderzoek, om ongenoegen te uiten.
- Hoe kan je ervoor zorgen dat er oog is voor ethische dilemma's en de AVG?
- Het is moeilijk om een vertrouwensband op te kunnen bouwen met een databank. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de jongeren zich veilig en vertrouwd voelen, waardoor ze zich aan durven te melden voor verschillende onderzoeken?
- Het gevaar is wel dat er nog steeds dezelfde jongeren worden benaderd bij onderzoek. Hoe zorg je ervoor dat je doelgroep jongeren zo divers mogelijk is?

3.4 Jongeren over praktische randvoorwaarden

Met jongeren is nagedacht over de praktische voorwaarden waaraan een databank moet voldoen om deze geschikt te laten zijn. Gedeeltelijk zijn hiervoor thema's aangedragen door Stichting Alexander, mede op basis van de verkennende gesprekken en desk research (zoals hoe maak je het veilig en vertrouwd), echter droegen jongeren zelf ook thema's aan (zoals bijvoorbeeld privacy, vormgeving en informatie).

Vormgeving

De jongeren zijn erover eens dat de databank een soort website moet zijn waar de jongeren en de onderzoekers zich kunnen aanmelden. De jongeren zijn er echter niet over eens of de jongeren zich

moeten kunnen inschrijven op onderzoeken of dat de onderzoekers uit een database de jongeren kunnen benaderen, die passen bij het onderzoek.

De jongeren uit de panelgesprekken benoemen dat de database een duidelijke website moet zijn, zonder te veel opmaak. Een helder en structurele website, waarbij het voor iedereen duidelijk is wat zij waar kunnen vinden.

- *Je moet het lekker simpel houden, lekker duidelijk. Dat iedereen zijn weg kan vinden.'*

Communicatie

Een van de jongere benoemt dat de onderzoeker zelf moet kunnen bekijken welk respondenten hij uitnodigt. Eventueel, wanneer hij of zij de respondent niet uitkiest, kan er een mailtje worden gestuurd dat zij het niet is geworden.

Een jongere benoemde dat zij de databank als een soort *castingsbureau* voor modellen ziet. De onderzoekers kunnen uit een database verschillende jongeren benaderen, die passen bij de randvoorwaarde van het onderzoek. Een andere jongere ziet de database als een soort marktplaats, waar jongere zich aan kunnen melden bij verschillende onderzoeken. Daarnaast zegt een jongere dat de benadering moet gaan via een berichtencentrum op een site of via een mail. Dat de jongeren zelf kunnen aangeven of zij mee willen doen of niet. Voor jongeren zou het verder geen verplichting moeten zijn om in de database te zitten of mee te doen aan onderzoeken.

- *Het moet een plek zijn waar zowel professionals jou kunnen bereiken, en een plek waar de jongeren kunnen reageren. Dat het een beetje van beide kanten afkomt.*

Vergoedingen

De jongeren benoemen tijdens het panelgesprek dat zij inzien dat de databank geen fulltimebaan kan zijn, het is leuk als iets extra's. Daarnaast zou de onderzoeker zelf moeten kunnen bepalen hoeveel zij de respondenten geven voor deelname aan het onderzoek. Het moet niet zijn dat er een gelijke vergoeding wordt gegeven door de onderzoekers.

- *Verder zou de onderzoeker zelf moeten kunnen bepalen wat de vergoeding is en dat het niet bepaald wordt door de markt of zo iets. Dus dat je als kleine onderzoeker met iets minder vergoeding niet opeens een hogere vergoeding moet geven omdat dat de marktconforme prijs is ofzo.*

Alle jongeren geven aan dat zij het IBAN-nummer liever niet op het profiel willen zetten. De database kan werken met punten, cadeaubonnen of iets dergelijks. Eén jongere benoemt dat bijvoorbeeld via Marktplaats redelijk anoniem geld kan overmaken, met een ingebouwd systeem.

Gegevens op de databank

De jongeren geven allemaal aan dat het van belang is wie er bij hun gegevens kan, om te weten wat voor informatie zij willen geven op de databank.

- *Ligt eraan wie erbij kan. Als iedereen erbij kan, dan wil ik liever niet al te veel info geven. Als het puur en alleen voor de onderzoeker, dan vind ik het oké.'*

Als alleen de onderzoeker bij de informatie kan, vinden de jongeren uit het panelgesprek het goed om naam, leeftijd, woonplaats, geslacht en gezinssituatie te delen.

Jongeren zeggen daarnaast dat zij moeten kunnen aangeven waar zij ervaring mee hebben en wat zij zelf leuk zouden vinden. Maar ook dat zij kunnen aangeven wat zij niet zouden willen doen, qua onderzoek.

Beheer databank

De jongeren benoemen dat zij vinden dat niet iedereen een account zou moeten kunnen aanmaken. Er zou eerst een intakegesprek kunnen komen, voordat zij in de databank opgenomen kunnen worden.

Het beheer van de databank zou volgens de jongeren uit de panelgesprekken moeten liggen bij een organisatie die onafhankelijk is, deze kan met een objectieve blik kijken naar de onderzoeken en hoe het proces verloopt.

- *Wel vanuit een erkende instelling, zoals een universiteit of jeugdhulporganisatie, welke precies maakt niet zo veel uit.*

3.5 Professionals over praktische randvoorwaarden

Verschillende praktische randvoorwaarden zijn door de gesproken professionals gegeven, deze staan hieronder puntsgewijs genoemd:

- Bij het onderzoek moet er informatie worden gegeven wat de vergoeding is; of de vergoeding geld, een cadeaubon of iets anders is.
- Zou mooi zijn dat je verschillende vormen van kennis kan selecteren waarop je jongeren kan vinden: advies, verhaal, onderzoek etc.
- Het is belangrijk dat zowel de onderzoekers als het platform jongeren voorbereid. Dit kan bijvoorbeeld door vijf vragen die de onderzoekers moeten beantwoorden, de professional verwijst hierbij naar de NJR – Hoofdzaken; daar moet je als opdrachtgever een vragenlijst invullen. Het zijn vragen zoals: hoeveel mensen kunnen de jongeren verwachten, wie zijn de onderzoekers, wanneer zijn de onderzoekers tevreden, wat wordt er van de jongeren verwacht, wat is de vergoeding (het idee wordt geopperd om deze lijst op te vragen). Daarnaast kan een databank/platform de jongeren ook (helpen met) voorbereiden. Zo kan het platform bijvoorbeeld een reminder sturen, met de vraag of zij de afspraak in de agenda hebben gezet en of ze rekening hebben gehouden met reistijd. Dit kan een automatisch mailtje zijn met tips voor de voorbereiding. Ook kan dit achteraf, om de vragen wat ze van de bijeenkomst vonden. Dit is nodig bij deze doelgroep.
- Het moet helder zijn, wanneer de jongeren zich intekenen, wat voor soort informatie wordt gevraagd. Wordt het gebruikt voor een advies, als verhaal of voor een onderzoek?
- De eigenaar van de databank moet voldoende budget hebben om het platform te onderhouden. Daarnaast is het belangrijk om de jongeren elkaar in het echt te laten ontmoeten, voor bijvoorbeeld halfjaarlijks. Zij krijgen dan trainingen, workshops en intervisies.
- Het moet helder zijn wat er minimaal verwacht wordt van de onderzoeker.
- Het is belangrijk dat de jongeren hun wensen kunnen opschrijven, bijvoorbeeld of zij online willen werken of een maximale hoeveelheid reistijd.
- Het moet ook bekend zijn bij andere onderzoeker en professionals, om het te laten lukken.

3.6 Jongeren over ethische randvoorwaarden

Participatie van jongeren

Tijdens het panelgesprek geeft één van de jongere aan dat het belangrijk is als jongeren meedenken in het proces tot het maken van een databank. Hierin benoemde zij dat jongeren mee moeten kunnen denken met de aanmeldingsprocedure: wat is er handig, nodig en ethisch verantwoord bij het stellen van vragen tijdens de aanmeldingsprocedure. Daarnaast benoemd een jongere dat het ook van belang is dat zij tijdens de uitvoering worden meegenomen in het proces.

- *Er moeten bij het opzetten jongeren betrokken worden. Ik denk niet dat dat vanzelf gaat, dus wel promoten bij jongeren.*

Privacy

De deelnemende jongeren benoemen dat zij privacy een belangrijk onderwerp vinden voor de databank. Zo benoemt één jongere dat de jongeren van de database ten alle tijden moet kunnen aangeven wat zij wel en niet willen delen of aan welke onderzoeken zij wel of niet mee willen doen. Dit kan bijvoorbeeld in het aanmeldingsformulier, waar jongeren kunnen aangeven wat ze wel en niet willen zeggen. Je moet hier de volledige vrijheid in hebben, wat je wel en niet wilt; aldus een jongere.

Vertrouwen

Tijdens de panelgesprekken met de jongeren benoemde één van de jongeren dat er een klantenservice aan de databank gekoppeld kan worden, met een vertrouwenspersoon. De jongeren van de databank kunnen de vertrouwenspersoon vragen stellen of problemen oplossen, als zij ergens tegenaan lopen. Zij kunnen samen kijken naar het probleem.

De jongeren geven aan dat zij ook denken dat het moeilijk is om een vertrouwensband op te bouwen via een databank. Je kent degene niet die achter het onderzoek zit.

- *Je weet niet echt wie jou benaderd. Als je iemand kent of via via dan heb je daar vertrouwen in. Online is toch anders.*

Een andere jongere benoemt dat het wel mogelijk is om een vertrouwensband op te bouwen is. Als er bijvoorbeeld wordt gekeken naar het platform *Indeed*: *op een gegeven moment ken je het wel, als je op een vacature reageert, dan weet je dat het betrouwbaar is.*

Grenzen bewaken

Daarnaast wordt gezegd dat het voor jongeren moeilijk kan zijn om grenzen te bewaken. Door de databank met verschillende onderzoekers heb je minder grip op de hoeveelheid onderzoeken waar jongeren aan meedoen/ bij aanwezig zijn. De jongeren moeten zelf afwijzen als zij het gevoel hebben dat het over hun grenzen gaat.

- *Ik denk dat je dit moeilijk kan regelen. Je moet het zelf kunnen afwijzen, om mee te kunnen doen.*

Ervaringen delen

Sommige jongeren zitten nog midden in een traject, waardoor zij emotioneel kunnen reageren. Dit is niet erg, omdat de jongere op dat moment wel tegen de problematiek aanloopt aldus een jongere. Het maakt hierin niet uit of jongeren bij een jeugdzorginstelling zitten of niet.

Een andere jongere zegt over het delen van ervaringen *tijdens* de hulpverlening:

- *Het is soms niet goed als jongeren die nog midden in de ervaringen zitten meedoen, maar er moet nog goed over worden nagedacht over of het een eis moet zijn.*

3.7 Professionals over ethische randvoorwaarden

Verschillende ethische randvoorwaarden zijn vanuit de gesprekken in het veld gedeeld. Deze staan hieronder puntsgewijs genoemd:

- Het is belangrijk dat er niet te veel informatie openbaar wordt gemaakt, alleen bijvoorbeeld jeugdzorgregio. En dat jongeren hun wensen kunnen opschrijven; ik wil alleen digitaal of ik wil max half uurtje reistijd etc. Wanneer jongeren als ervaringsdeskundige ergens heen gaan, dan is het doel om mee te denken met een beetje die ervaring erbij, en niet om de ervaring te delen.
- Het is belangrijk dat de jongeren kunnen benoemen met welke thema's zij ervaring hebben of over welke thema's ze mee willen praten. Het is nodig dat dit zo wordt genoemd, omdat jongeren niet openlijk hun ervaringen zo willen delen. Het is wel belangrijk dat de jongeren zelf kunnen aangeven welke informatie zij prijs willen geven.
- Hoe kan je de jongeren helpen bij het bewaken van hun grenzen?
- Jongeren neigen er soms naar om juist meer te vertellen aan onderzoekers (zij zijn geen hulpverleners en hebben juist daarom een onafhankelijke positie), goed kijken hoe je hier mee om gaat. Nazorg inregelen.
- Misschien moet de informatie niet vanuit organisatie maar vanuit onderzoek worden genoemd, dit is namelijk meer een onafhankelijke positie.
- Om afstand te verkleinen kan er contact worden gelegd door bijvoorbeeld Whatsapp of e-mail. Dat je een notificatie kan krijgen als je een bericht hebt op het platform.

3.8 Jongeren over mogelijke scenario's voor een databank

Er is met jongeren ook nagedacht over mogelijke scenario's waarin een dergelijke databank het beste zou kunnen plaatsvinden. Voorgaande hoofdstukken hebben hier ook al een aantal inzichten voor gegeven. Er worden suggesties gedaan voor uitvoering en opzet, alsook voorbeelden gegeven uit andere werkvelden waarnaar gekeken kan worden. De ideeën van jongeren worden weer aangevuld met een aantal reacties uit het veld.

Een jongere noemt dat het handig zou zijn een bestaande databank (als die er is) uit te breiden.

- *Stel we hebben het idee van een castingbureau, er zijn er al heel veel. Stel er zou er al één zijn, dan zou het handiger zijn dat die verder uitgebouwd worden en deze meer onder de aandacht komt bij deze specifieke jongeren. Het is handiger als er één is, tenminste als het hetzelfde doel heeft. Ik vind het ook moeilijk om te bedenken als het iets anders zou zijn, wat zou dat dan zijn? Wanneer kan er wel een tweede bureau zijn?*

Ook wordt er een scenario geschetst waarin een groep vaste jongeren beschikbaar is in een databank.

- *Dan lijkt het mij dat het dan een soort van vaste groep jongeren in deelnemen of daar beschikbaar voor zijn. Misschien moet het wel hetzelfde zijn als literatuur op internet zoeken. Dat er een soort van beschikbare artikelen zijn en dat er ook een soort van beschikbare jongeren kan inzetten.*

Een mogelijk scenario is dat er een tussenpersoon is aangehaakt bij de databank. Al zitten hier volgens de jongere ook haken en ogen aan.

- *Een optie is dat als je de jongeren wilt contacteren voor een onderzoek, dat het via een derde persoon of iets ertussen gaat, om de privacy van de jongeren te beschermen. Je krijgt als deelnemer een email met als je mee wilt doen, dat je een e-mail moet versturen naar de onderzoeker. Maar dit zou best een hoge drempel kunnen zijn. Voor bijvoorbeeld een survey is zo'n derde persoon misschien overbodig en voor de onderzoeker is het misschien ook gunstiger als er niets tussen zit.*

Ook bij het schetsen van scenario's wordt er stil gestaan bij privacy van jongeren. Een jongere ziet het als volgt voor zich:

- *Ik zie voor me dat je bij een website een account kan aanmaken als deelnemer en onderzoeker. Als onderzoeker moet je ook echt kunnen bewijzen dat je een onderzoeker bent bij een erkende instelling. Of je bewijst dat met een vragenlijst. Wanneer je jongeren wilt werven, dan zou je kunnen aangeven welke leeftijden je wilt hebben en misschien andere filteren op andere kenmerken, maar dat je dan als nog niet de persoonlijke gegevens te zien krijgt.*

Er is tijdens de panelbijeenkomst een aantal mogelijke assen voor scenario's voorgelegd, namelijk:

Een databank is:

- Landelijk versus lokaal
- Met georganiseerde jongeren versus niet georganiseerde jongeren
- Voor alle professionals versus voor jeugdhulporganisaties
- Niet anoniem versus anoniem

Landelijk versus lokaal

Er wordt in het panelgesprek gepleit voor een landelijke databank, dit is het meest overzichtelijk. Wel met de optie om te selecteren per regio.

- *Als er veel verschillende databanken zijn, dan is het niet meer overzichtelijk. Het is beter als je gewoon 1 grote databank hebt. Je kan dan wel onderscheid maken tussen verschillende regio's, dat is wel handig. Dus dat je kan aangeven in welke regio je woont of in welke regio je aan de slag wil. Dat er ook binnen regio's gezocht kan worden naar jongeren. Maar stel je woont in Limburg en er is een leuk project in Groningen, dan moet dat ook gewoon kunnen.*

Georganiseerde versus niet georganiseerde jongeren

De databank moet volgens een deelnemer geschikt zijn voor alle jongeren met ervaring in de jeugdhulp. Het volgen van trainingen is geen vereiste.

- *Het zou ook open moeten zijn voor jongeren die niet geïnteresseerd zijn in trainingen volgen, maar wel mee willen doen. Want uiteindelijk gaat het om de ervaring. Je zou als professional kunnen aangeven of je jongeren wilt hebben die een training hebben gevolgd.*

Voor alle professionals versus voor jeugdhulporganisaties

Voor alle professionals, aldus een jongere. Juist ook voor bijvoorbeeld gemeenten. Daarbij blijft de jongere benadrukken dat je wel keuze moet hebben om bijvoorbeeld juist niet met een gemeente in gesprek te willen als jongere.

- *Het zou goed zijn als ook mensen van de gemeente erbij kunnen. Zij weten soms niet wat hun invloed op jongeren is. Dus beleidsmakers kunnen dan ook jongeren uitnodigen via het platform om aan te sluiten bij een overleg. Misschien is dit iets voor de vormgeving, maar dat je als jongere kan aangeven wie jou kan vinden, dus als je niet iets met gemeentes te maken wilt hebben, dat je kan instellen dat je jou ook niet kunnen vinden.*

Niet anoniem versus anoniem

Er wordt tijdens dit panel toch gezegd dat het fijner is om het niet anoniem te doen.

- *Jouw naam zou gewoon altijd zichtbaar moeten zijn. Als een professional een profiel vindt waarin wel ervaringen staan maar geen naam, leeftijd en andere gegevens, dan zou die waarschijnlijk minder snel die jongere uitnodigen. En andersom ook, als ik word benaderd door een professional en ik zie geen naam, dan haak ik ook wel af.*

Afbeelding: scenario's schetsen; ingevuld tijdens panelgesprek

Verschillende senario's

Kies één smiley en zet deze op de verschillende lijnen. Wat vind jij het meeste passen bij een databank?

De databank is:

Landelijk _____ Lokaal

De databank is met:

Georganiseerde jongeren _____ Niet georganiseerde jongeren

De databank is:

Voor alle professionals _____ Voor alleen jeugdinstellingen

De databank is:

Niet anoniem _____ Anoniem

3.9 Professionals over mogelijke scenario's voor een databank

- Het zou leuk zijn als organisaties vanuit het hele land of bepaalde regio's ook gebruik maken van dit platform, dat er soort van subpagina's zijn per regio of organisatie.
- Een aparte pagina voor onderzoek.
- Of dat je als jongere aan kan gegeven wat jij zelf wilt zien, dus als je bijvoorbeeld alleen onderzoeksoproepen wilt zien, of alleen dingen van een bepaalde organisatie of regio. Of dat je bijvoorbeeld lid wordt van een groep, dan zie je ook niet de dingen die je niet wilt zien. Je zou ook tags kunnen gebruiken en als jij als jongere bepaalde woorden niet wilt zien, dat je die dan blokkeert of zoiets.
- Als het een breder platform is voor het hele jeugdveld, dan zou het kunnen liggen bij een samenwerkingsverband, zodat die verantwoordelijkheid gezamenlijk wordt. Of bij een organisatie die de combinatie van participatie en ervaringsdeskundigheid doet.

4 Bevindingen & conclusie

4.1 Bevindingen

De hoofdvraag van het onderzoek is:

Welke ideeën en beelden leven wat betreft een online databank van jongeren met ervaringskennis over jeugdhulp die hun ervaring met jeugdhulp willen delen.

Dit kleinschalige onderzoek heeft als doel gehad inzicht te geven in ideeën en beelden die leven rondom een databank, en zo ingrediënten te identificeren die uitgewerkt zouden moeten worden om tot een haalbaar plan te komen. In dit hoofdstuk worden de bevindingen samengevat en wordt een conclusie gegeven. Alsook een korte reflectie van de onderzoekers.

Overall reacties:

- De reacties van jongeren en van de gesproken professionals op een mogelijke databank zijn over het algemeen positief. Beiden zien een databank als een manier om efficiëntie te bevorderen. Ook wordt door jongeren gezegd dat je een groter bereik hebt van de doelgroep en kan het volgens hen tijd besparen. Professionals zeggen nog dat jongeren die niet aan organisaties gebonden zijn via een databank makkelijker kunnen meedoen aan onderzoeken of projecten.
- Er worden ook direct een aantal kanttekeningen geplaatst. Zo moeten de professionals wel echt jongeren willen betrekken. Dit blijkt vanuit de deskresearch ook een belangrijk thema: dat jongeren serieus genomen dienen te worden en dat er goede afstemming moet plaatsvinden tussen jongeren en professionals. Het is volgens de jongeren uit dit onderzoek daarnaast nog belangrijk na te denken over hoe je jongeren precies gaat bereiken en vinden met een dergelijke databank.

Bevindingen kansen en risico's:

- Een grote kans volgens zowel de professionals als de jongeren ligt bij het geven van de regie aan de jongeren zelf binnen de databank. Ook stellen zowel jongeren als professionals voor dit in gezamenlijkheid met jongeren te ontwikkelen, van de aanmeldprocedure t/m de uitvoering. Dit blijkt ook uit de deskresearch. De jongeren benoemen daarnaast dat het een kans biedt dat zij niet meer van project naar project worden doorgepast.
- Zowel de professionals als de jongeren geven aan dat er bij een databank oog moet zijn voor privacy van de respondent. Hierin geven de jongeren aan dat er een risico bestaat dat wanneer het niet anoniem is je een kwetsbare groep nog kwetsbaarder maakt. Professionals benoemen nog dat er aandacht moet zijn voor AVG.
- Professionals vinden het noodzakelijk dat jongeren in een dergelijke databank goede ondersteuning en begeleiding krijgen. Vooral ook naderhand. Nazorg is erg belangrijk, zeker als het jongeren betreft die hun eigen verhaal inbrengen.
- De jongeren verwachten dat de onderzoekers door middel van een databank meer respondenten kunnen werven. Hierdoor is het onderzoek volgens hen betrouwbaarder. De professionals benoemen hierin dat een database ook een plek kan zijn voor jongeren die niet verbonden zijn aan een organisatie. Een risico kan zijn wel alsnog zijn dat er bij een database nog steeds uit 'dezelfde vijver wordt gevist'/ steeds dezelfde jongeren meedoen.

Bevindingen praktische randvoorwaarden:

- Zowel jongeren als professionals noemen dat jongeren een vergoeding moeten krijgen voor deelname. Hoe dat eruit kan zien kan verschillend zijn, zo wordt een puntensysteem genoemd, een bon of het overmaken van geld. Het is wel belangrijk hier duidelijk over te zijn vanaf de start. Uit de deskresearch blijkt dit ook een belangrijk thema: jongeren stoppen er veel energie en tijd in en verdienen daarom een vergoeding.
- Uit de deskresearch bleek al dat onderhoud en het goed bijhouden van een dergelijke databank van belang is. Jongeren benoemen daarbij ook het belang van een duidelijke gestructureerde website.
- Er wordt door een professional genoemd dat het belangrijk is dat de onderzoeker een duidelijke vraag neerlegt in een databank. Bijvoorbeeld door de onderzoeker een korte lijst met vragen te laten beantwoorden zorg je dat het duidelijk is voor jongeren wat ze kunnen verwachten van het onderzoek/ van de onderzoeker / hoe het onderzoek verloopt.
- De jongeren geven aan dat beheer van de databank moet liggen bij een onafhankelijke organisatie, deze kan met een objectieve bril naar het proces kijken. De professionals geven aan dat de eigenaar van de databank voldoende budget moet hebben om het platform te kunnen onderhouden.

Bevindingen ethische randvoorwaarden:

- De jongeren geven aan dat de respondenten ten alle tijden moet kunnen stoppen met het onderzoek. De professionals stellen dat er niet te veel informatie openbaar moet worden gemaakt. Daarnaast moeten de respondenten zelf aan kunnen geven welke informatie zij willen delen en waar zij aan mee willen doen.
- De jongeren noemen dat het moeilijk is om een vertrouwensband op te bouwen via een databank. De professionals benoemen dit ook en zeggen dat deze vertrouwensband wellicht gestimuleerd kan worden door contact te leggen via Whatsapp of via e-mail.
- *Hoe kan je hen helpen met het bewaken van hun grenzen?* Is iets wat de professionals zichzelf afvragen. Zij geven aan dat nazorg ingeregeld moet worden. Een punt uit de deskresearch gaat hier ook op in: voorkom overvraging van jongeren en zorg dat verwachtingen helder zijn.

Bevindingen scenario's:

- Jongeren benoemen dat het goed is om te putten uit bestaande databanken.
- Een scenario kan volgens jongeren en professionals zijn dat je een account aanmaakt op een website als deelnemer en als onderzoekers/professional. En dat je dan een aantal dingen kunt selecteren waar je naar op zoek bent. De groep jongeren die dan in een databank zit kan dan bijvoorbeeld via een tussenpersoon gekoppeld worden aan onderzoekers/professionals.
- Voorkeur van jongeren uit dit onderzoek gaat uit naar een landelijke databank, dat is het meest overzichtelijk volgens hen. Professionals beamen dit en noemen nog dat het handig kan zijn op regio te kunnen selecteren of bijvoorbeeld subpagina's per regio of organisatie.
- Het zou open moeten staan voor zowel de georganiseerde als niet georganiseerde jongeren. En ook voor alle professionals, dus bijvoorbeeld ook gemeenten.

- De anonimiteit blijft een dilemma, maar de deelnemers geven toch hun voorkeur aan een scenario waarin het niet anoniem is. Dit omdat zij toch verwachten dat zowel jongeren als professionals anders sneller afhaken.
- Professionals noemen dat het beheer zou kunnen liggen bij een samenwerkingsverband, zodat die verantwoordelijkheid gezamenlijk wordt gedragen.

Haalbaar?

Of een databank haalbaar is vraagt volgens respondenten onder andere het volgende:

- Belang dat doel en doelgroep zeer strak wordt omschreven
- Dat het samen met jongeren wordt ontwikkeld
- En mits er aan stevige praktische en ethische randvoorwaarden wordt voldaan

4.2 Conclusie

Uit dit kleinschalige onderzoek blijkt dat de beelden en ideeën die deelnemende jongeren en professionals hebben van en bij een mogelijke databank overwegend positief zijn. Jongeren en professionals zien het als een tool om als jongere efficiënter betrokken te worden bij onderzoeken en projecten en als professional om hen gemakkelijker te vinden. Zij zijn echter ook kritisch en benoemen veel randvoorwaarden waaraan het moet voldoen. Zo noemen zij als praktische zaken het belang van een goede vormgeving, een vergoeding, duidelijkheid over wie er bij je gegevens kan en duidelijke communicatie; bijvoorbeeld over wat er van je wordt verwacht, zowel als jongere als professional.

Ook ethische randvoorwaarden en dilemma's spelen een rol, zoals het wel of niet delen van gegevens, ook bijvoorbeeld over welke persoonlijke ervaringen iemand heeft. Verder kan het gevoel van vertrouwen hebben in en binnen een dergelijke databank lastig zijn. Er worden wel ook al ideeën aangedragen om het fijn te laten voelen, zoals de mogelijkheid voor een vertrouwenspersoon (of bijvoorbeeld een intermediair die jongeren al kennen vanuit andere platforms) en nazorg en de keuze om wel of niet ergens aan mee te willen doen. Jongeren en professionals benadrukken beiden het belang van regie bij de jongeren, zowel in de ontwikkeling van een databank als wanneer een dergelijke databank er zou zijn. Het belang dat jongeren hun grenzen (kunnen) bewaken wordt door professionals ook nog als aandachtspunt benoemd.

Tot slot wordt er nog een aantal suggesties gedaan voor mogelijke scenario's van een databank. Zo zien jongeren en professionals het voor zich dat het een landelijke databank wordt, met eventueel de mogelijkheid te selecteren op regio, moet het voor alle jongeren uit de jeugdhulp beschikbaar zijn ongeacht of ze in een georganiseerd verband zitten of niet, alsook voor alle professionals in de jeugdhulp. Dit kan ook een gemeente zijn. Het is daarbij belangrijk dat de privacy goed geregeld is en je de regie hebt over wat je wel en niet deelt en waar je wel en niet aan mee wilt doen.

Reflectie onderzoekers

- Valt op dat er veel verschillende meningen en invalshoeken zijn op dit thema.
- Er worden veel kansen gezien maar ook veel kanttekeningen geplaatst.
- Relatief weinig jongeren die mee wilden doen aan de panels (wellicht te maken met de timing en/of het onderwerp).

Herenmarkt 93c
1013 EC Amsterdam
020-6263929
info@st-alexander.nl
st-alexander.nl